

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Dalarnas län****Datum:** 2004-01-07**Områdesnummer:** NRO 20 107**Områdesnamn:** Döda fallen**Kommun:** Avesta (2084)**Kartblad:** 12G SV**Area:** 105 ha varav 61 ha utgörs av land och 44 ha av vatten.**Naturgeografisk region:** 27 Skogslandskapet norr om norrlandsgränsen.**Agrara kulturlandskapsregioner:** Södra Norrlands och norra Svealands kust- och odlingsbygder.**Landskapsformer:** Kullig terräng med relativ höjd 20-50 m.**Riksvärde:**

Litorala och fluviatila former	
Naturskog	Flora
	Fauna

Värdeomdöme: Döda fallen torde vara helt unikt i Sverige genom att vattenmassorna här hastigt och helt naturligt övergivit fallet och brutit sig ett nytt lopp. Området är även av stort värde för tolkningen av områdets genes, samt som en pedagogisk och välbesökt exkursionslokal.

Åsboholmen-Isaksboholmen är ett par öar med naturskogsartad blandskog som hyser en intressant flora och fauna.

Huvudkriterier: A, E**Stödskriterier:** Naturlighet, raritet, nyckelområde.

Förutsättningar för bevarande: Områdets marktopografi bibehålles i sitt nuvarande skick. Värdet kan påverkas negativt av sprängningar, schaktningar, utfyllningar. Åsboholmen-Isaksboholmen kan påverkas negativt av icke naturvårdsanpassat skogsbruk.

Säkerställande: Åsboholmen-Isaksboholmen är två öar på tillsammans 7 ha som med stöd av 7 §, NVL (numera MB 7 kap 4 §) förklarats som naturreservat.

Områdets huvuddrag: Området är beläget intill Avesta och består av ett

torrlagt vattenfall samt omgivande partier längs Dalälven.

Döda fallen utgör en rest av älvens tidigare sträckning, innan den för omkring 6500 år sedan ändrade sitt lopp. Då landhöjningen fortskred, och älven eroderat ned till fast berg, ökade fallhöjden. Detta medförde en underminering av sedimentbrinken högre uppströms. Eftersom berggrunden här låg på en lägre nivå skedde ett genombrott, varvid vattenströmmen hastigt förflyttades från fallet till älvens nuvarande sträckning. Att genombrottet verkligen skett snabbt visas av en sedimentkulle som undgått att eroderas bort.

Kvar blev den torrlagda strömfåran och fallsträckorna samt ett par djupa klyftor utformade som kolkbäcken. På de kalspolade hållarna har det frilagts ett par jättegyttor, här kan även ett system av korsade räfflor studeras.

Fallen har tyvärr skadats av bebyggelse men är trots detta av stort intresse, inte minst som exkursionslokal. Riksväg 70 passerar strax intill.

Inom området ligger naturreservatet Åsboholmen-Isaksboholmen. Öarna är botaniskt intressant genom att blandskogen på öarna är opåverkad av mänskliga aktiviteter. Öarna är zoologiskt intressanta bland annat genom den mycket artrika fågelfaunan.

Anmärkningar: Döda fallen Avesta ingår som objekt nr 42, klass I, i länsstyrelsens översiktliga naturinventering av Avesta kommun, samt som objekt nr 19, klass I, i länets naturvårdsprogram.

Området berörs av riksintresse utpekad enligt MB 4:2.

Referenser:

Björklund, G, 1984: *Geovetenskapliga naturvärden inom Dalälvsområdet*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1984:3.

Bratt, L, 1986: *Värdefull natur i Kopparbergs län - sammanställning inför naturvårdsprogram*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1986:3.

De Geer, J, 1973: *Döda fallen i Avesta*. SGU, ser C nr 682.

Fromm, E, 1945: *Döda fallen vid Avesta - en förhistorisk avlänkning av Dalälven*. Geologiska föreningens förhandlingar, bd 67.

Rynéus T, Bratt L, 1988: *Naturvårdsprogram för Kopparbergs län*. N 1988:1. Länsstyrelsen i Kopparbergs län.

Thorslund, P, Carlstedt, A, 1981: *Dalälven - den preglaciala älvfåran från Mora till Avesta*. Länsstyrelsen i Kopparbergs län, N 1981:1.